

19.5.2017

(i) Printed Pages : 7]

Roll No.

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code :

8	2	4	6
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	2	4
---	---	---	---

M.Ed. (General) 2nd Semester Examination

1047

PROCESS OF EDUCATION

(In All Mediums)

Paper : I C08-PED-II

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Note :- Attempt five questions in all, including question No. 9, which is compulsory and selecting one each from Units-I to Unit-IV. All questions carry equal marks.

Unit-I

1. Discuss the contribution of J. Krishnamurthy in the field of education. 14
2. Explain educational philosophy of Swami Vivekananda with examples. 10,4

Unit-II

3. Define Realism. Discuss curriculum, methods of teaching, school and role of teacher in the context of realism. 2,3,3,3,3

4. Why Existentialism is philosophy of Irrationalism ? Explain with suitable examples. 10,4

Unit-III

5. Discuss connections and interactions between the content and pedagogy in the process of education. Give illustrations to support your answer. 10,4

6. Explain relationship between education and politics with special reference to Secularism. Give illustrations to support your answer. 10,4

Unit-IV

7. Discuss critically the role of parents in the process of socialization and acculturation of the child. Give illustrations to support your answer. 10,4

8. Explain the influence of globalization on education. Give illustrations to support your answer. 10,4

N-543

(2)

Unit-V

Compulsory Question

9. Write your answers to the following not exceeding 50 words for each :

(i) What do you mean by acculturation?

(ii) What do you mean by liberalization in the context of education ?

(iii) Concept of Vedanta.

(iv) Dewey's concept of education. $3\frac{1}{2} \times 4 = 14$

N-543

(3)

Turn Over

हिन्दी माध्यम

नोट : प्रश्न 9 अनिवार्य सहित कुल पाँच प्रश्न कोजिए। इकाई I से IV में प्रत्येक से एक प्रश्न कोजिए। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

इकाई-I

1. शिक्षा के क्षेत्र में जे. कृष्णामूर्ति के योगदान का वर्णन कोजिए। 14
2. स्वामी विवेकानन्द का शिक्षा दर्शन उदाहरण सहित समझाइए। 10,4
3. यथार्थवाद क्या है ? यथार्थवाद के संदर्भ में पाठ्यक्रम, शैक्षिक विधियाँ, स्कूल तथा शिक्षक को भूमिका का वर्णन कोजिए।
2,3,3,3,3
4. अस्तित्ववाद अतार्किकवाद का दर्शन क्यों है ? उचित उदाहरणों द्वारा स्पष्ट कोजिए। 10,4

इकाई-II

5. शिक्षा पद्धति में विषय-सामग्री तथा शिक्षाशास्त्र के मध्य सम्बन्धों तथा अन्तर्क्रियाओं का वर्णन कोजिए। 10,4
6. धर्मनिरपेक्षवाद के विशेष संदर्भ में शिक्षा तथा राजनीति के मध्य सम्बन्धों का वर्णन कोजिए। अपना उत्तर उदाहरण सहित दीजिए। 10,4

N-543

(4)

N-543

(5)

Turn Over

इकाई-IV

7. बालक के समाजीकरण तथा संस्कृतिप्राप्तता की पद्धति में मत्ता-पिता की भूमिका की आलोचना कीजिए। अपना उत्तर उदाहरण सहित दीजिए। 10,4
8. शिक्षा पर भूमण्डलीकरण का प्रभाव बताइए। अपने उत्तर के लिए उदाहरण दीजिए। 10,4

इकाई-V

अनिवार्य प्रश्न

9. निम्नलिखित के उत्तर 50 शब्दों से अधिक न हों :
 - (i) संस्कृतिप्राप्तता से आपका क्या अभिप्राय है ?
 - (ii) शिक्षा के संदर्भ में उदारीकरण से आप क्या समझते हैं ?
 - (iii) वेदान्त की विचारधारा
 - (iv) शिक्षा को डीवी की विचारधारा3/2x4=14

N-543

(4)

N-543

(5)

Turn Over

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਧਿਅਮ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9 ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਹਿਤ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਇਕਾਈ (I) ਤੋਂ (IV) ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ ।

ਇਕਾਈ-I

1. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 14
2. ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਰਸ਼ਨ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਜਮਝਾਓ । 10,4

ਇਕਾਈ-II

3. ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਕੀ ਹੈ? ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਧੀਆਂ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 2,3,3,3,3
4. ਹੋਂਦਵਾਦ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਉਚਿਤ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । 10,4

ਇਕਾਈ-III

5. ਸਿੱਖਿਆ ਪੱਧਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਸਮਗਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । 10,4
6. ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਦਿਓ । 10,4

N-543

(6)

ਇਕਾਈ-IV

7. ਬਾਲਕ ਦੇ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਣ ਦੀ ਪੱਧਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰੋ । ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਉਦਾਹਰਨ ਸਹਿਤ ਦਿਓ । 10,4
8. ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਭੂ-ਮੰਡਲੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸੋ । ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਲਈ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਓ । 10,4

ਇਕਾਈ-V

ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਜਵਾਬ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
 - (1) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (2) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
 - (3) ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ
 - (4) ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਡੀ ਵੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

$3\frac{1}{2} \times 4 = 14$

N-543

(7)